

Список використаних джерел:

1. Власов П.К. Психология в рекламе / Под ред. П.К.Власова. — Х.: Изд-во Гуманитарний центр, 2007. — 320 с.
2. Малаєва Є. Психологічний вплив реклами на споживача / Є. Малаєва // Практика управління. — № 9. — 2008. — С.26-29.
3. Федотова Л.Н. Социология рекламной деятельности: Учебник для вузов/ Л.Н.Федотова. — 3-е издание. — М.: Изд-во Оникс, 2007. — 560 с.
4. Савельева, О.О. Социология рекламной деятельности. — М.: «РИП-холдинг», 2006.—284 с.
5. Психологічна енциклопедія / авт.- упоряд. О. М. Степанов. — К.: Академвидав, 2006.—424 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ (НА ПРИКЛАДІ ВПЛИВУ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН)

Тетяна Каткова,

старший викладач,

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

Звернення до проблеми дослідження девіантних підлітків нараховує в даний час величезна кількість робіт. Серед основних концепцій і теорій можна виділити: антропологічні (Х. Шелдон, Е. Кречмер, А. Дриль та ін.), психоаналітичні (З. Фрейд, А. Адлер, Е. Фромм та ін.), соціально-психологічні (Р. Мертон, Д. Мате, Т. Сайке та ін.). Зростає кількість підлітків неvestigаючих у навчанні, вживаючих алкоголь і наркотики, вчиняють кримінальні проступки та кримінальні злочини. Все більше втягується підлітків у злочинний бізнес, продаж наркотиків і багато іншого. І все це змушує задуматися, адже від того, чим займається підліток у вільний час, як організовує своє дозвілля, залежить подальше формування його особистісних якостей, потреб, ціннісних орієнтацій, світоглядних установок, а в цілому визначає його положення в суспільстві. В проблеми асоціальної поведінки підлітків одним із факторів, що обумовлює формування і розвиток цього способу поведінки та засвоєння його моделей, є сімейні відносини. Реакція батьків, принципи, типи та специфіка відносин між батьками і їх дітьми, стиль сімейного керівництва можуть виявитися важливими факторами, що визначають асоціальну поведінку дитини в сім'ї та поза її і впливають на його відносини з іншими людьми в зрілі роки.

Сімейне неблагополуччя — одна з основних причин, що визначає стан і динаміку девіантної поведінки підлітків. Поняття «сімейне неблагополуччя» охоплює негативні різні характеристики родини, дефекти її структурного,

кількісного, родового та вікового складу, сімейні відносини, відносини членів сім'ї із зовнішніми соціальними інститутами. Кожен з цих чинників має специфіку впливу на процес формування особистості підлітка. Психологічний клімат сім'ї, ступінь її згуртованості визначається узгодженістю уявлень і фактичним розподілом прав і обов'язків у сім'ї, взаємодією і взаємодопомогою її членів. У сім'ях, де стосунки дітей і батьків характеризуються байдужістю, лицемірством, підлітки важко опановують позитивний соціальний досвід, рано втрачають потребу в спілкуванні з батьками. Схильність до девіантної поведінки спостерігається у тих підлітків, які не визнають авторитет батьків, не поважають їх. Таке ставлення розвивається, якщо підлітки при зіставленні слів і вчинків батьків з суспільними нормами помічають їх велику розбіжність. Сім'я, нездатна виховувати, призводить до серйозних порушень в процесі соціалізації дитини.

Життя кожної людини, так чи інакше, пов'язана з родиною. У сім'ї людина народжується, в ній вона робить свої перші кроки, дізнається перші радощі й прикроші, з родини йде у великий світ, до неї він повертається, коли йому стає особливо незатишно в цьому світі. Всі соціальні проблеми сучасності в тій чи іншій мірі стосуються сім'ї, відображаються у її самопочутті, здатності виконувати свої численні функції, справлятися з труднощами. Роль сім'ї у суспільстві дуже велика, тому що саме в сім'ї формується і розвивається особистість людини, відбувається оволодіння соціальними ролями, необхідними для безболісної адаптації дитини в соціумі. Сім'я є завжди об'єднанням людей, причому об'єднання, засноване на любові, довірі, взаємодопомозі і безумовній підтримці [1, с 12].

Якою б замкнутою сім'я не здавалася, вона тисячами ниток пов'язана з суспільством. Відносини у сім'ї складаються не тільки з волі її членів, а й під впливом зовнішніх умов соціального життя суспільства. У той же час і сім'я впливає на відносини в суспільстві, на характер усіх процесів суспільного життя. Вона не тільки задовольняє потреби людей, що вступили у сімейний союз, але виконує ряд соціальних функцій і тому є невід'ємним елементом соціальної структури суспільства. Сьогодні значно змінилися роль і місце сім'ї у системі виховних інститутів. Все більшу актуальність набувають міжособистісні відносини в сім'ї, баланс взаємин між статями як необхідна умова добробуту сім'ї в сучасному суспільстві [3, с 48-49].

Сім'я породжує первинну, глибинну соціальність, яка потім втілюється і ускладнюється у соціальних зв'язках, які об'єднують індивідів у суспільстві. Долі родини і суспільства взаємопов'язані, а їх функції взаємодоповнюювані. Тому сім'ю можна назвати соціальним інститутом, що характеризується стійкою формою взаємовідносин між людьми, в рамках якого здійснюється основна частина повсякденного життя людей.

Для того щоб побудувати профілактичну роботу дітей, схильних до відхилень у поведінці, необхідно знати як вид девіації, так і причини, що є основоположними у формуванні девіантної поведінки підлітків, а в даному випадку

підлітків саме з неблагополучних сімей. Для виявлення причин поведінки, що відхиляється необхідно використання ряду простих діагностичних методик, спрямованих на опис та діагностику різних видів та рівнів девіантної розвитку дітей та підлітків [2, с. 34].

Підлітковий вік — як перехідний період зтягується в основному з-за великого часу необхідного для засвоєння «дорослих ролей». Для досягнення статусу дорослості підліткам доводиться справлятися з низкою завдань розвитку виникають на цьому етапі життєвого шляху. У процесі виконання цих завдань можуть виникати труднощі. У силу різних причин в отрочстві і юності часто має місце девіантна і деликвентное поведінку.

Аналіз психологічної літератури показує, що підлітки і їхні батьки по-різному сприймають аналогічні ситуації. В уявленнях підлітків сплітається несумісне, випадкове, створюються неймовірні конструкції, образи. Грунтуючись на них, діти своєрідно реагують, надходять не так, як очікують батьки. Зрозуміти причину цього можливо, лише розібравшись, як бачать навколишню дійсність підлітки. Дуже рано діти починають сприймати світ людей навколо себе і створюють свій образ про оточуючих їх людей і про власне місце поруч з ними. Підліток будує свою поведінку, грунтуючись на суб'єктивній, підсвідомої оцінці того, що відбувається навколо. У більшості випадків воно відповідає системі сформованих міжособистісних стосунків у сім'ї. Однак не завжди поведінка підлітка розумно, з точки зору батьків. Іноді діти з-за своєрідного і неповного розуміння навколишнього світу обирають такі форми власної поведінки і впливу на батьків, які погано впливають не тільки на їх власний розвиток, але і на взаємини в сім'ї. Найчастіше це спостерігається в сім'ях з серйозними проблемами у відносинах, особистісними відхиленнями батьків, хоча й не обов'язково. Підлітки, не знаходячи в «нормальному» репертуарі форм такої поведінки, яке їм допомогло б відчувати власну значущість і любов батьків, використовуює всі можливі варіанти, наприклад, одним з них може бути втеча з дому. Відчуваючи, що увага батьків у цьому випадку повністю належить йому, дитина сприймає цю ситуацію як засіб поліпшення свого самопочуття в сім'ї. Дуже можливо, що підліток, який відчуває брак любові в сім'ї, спробує зіграти таку ситуацію. Таким чином, розглянутий небажаний приклад розвитку особистості підлітка пояснює основну думку — дитина за певних умов життя самостійно вибирає засоби для задоволення своїх базових соціально-психологічних потреб. Його творче ставлення до подій навколо проявляється не тільки у виборі певної поведінки.

Багато вітчизняних дослідників відзначали, що сім'я є мікросередовищем де дитина отримує чуттєвий досвід. Для душевного стану дітей надзвичайно важливо, чи відчувають вони в родині, що їх люблять, значимі вони для батьків чи ні, як вони самі ставляться до батьків. Осмислення, усвідомлення себе в сім'ї визначає його реакції на події і, більше того, являє собою фундамент для існуючих і майбутніх відносин з людьми. Це своєрідні сценарії, на

основі яких підліток передбачає, як оточуючі будуть надходити з ним, інтерпретує, що відчувають інші люди по відношенню до нього.

Так, дослідження взаємовідносин у сім'ях показало, що підлітки девіантом вдвічі частіше, ніж благополучні учні у своїх висловлюваннях підкреслюють важливість розуміння та злагоди в родині. У той же час вони недостатньо впевнені, що сім'я відіграє ключову роль у розвитку особистості. Серед небагатьох підлітків з відхиленням у поведінці сім'я бачиться щасливою, де батьки виявляли б турботу та любов, а взаємини були б дружніми. Спотворено уявлення про сім'ю у даних підлітків, яке зводиться до того, що в сім'ї не повинно бути конфліктів, скандалів, бійок. Значні відмінності отримані за фактором втручання батьків в особисте життя підлітка. Якщо девіантом тільки в 12% відзначають небажаним втручання батьків в їх особисте життя, то підлітки із соціально благополучних сімей заперечують втручання в 50%.

Дана обставина обумовлена тим, що виховна стратегія батьків по відношенню до асоціальних підлітків носить, дисгармонійний характер, де панує формалізм у взаєминах, відсутності інтересу батьків до проблем дітей, повна чи часткова втрата відповідальності за майбутнє дітей.

Список використаних джерел:

1. Абрамова Г.С. Вікова психологія: Підручник для студентів вузів — М.: Академічний Проект, 2001. — 119 с
2. Девіантна поведінка дітей та підлітків: проблеми та шляхи їх вирішення / За ред. В.А. Нікітіна. — М., 1996. - 302 с
3. Захаров А.И. Як попередити відхилення в поведінці дитини. — М., 1986. — 302 с.
4. Нартова-Бочавер С. Психологія особистості та міжособистісних відносин. — М.: Вид-во ЕКСМО-Прес, 2001.-294 с

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРНИХ СКЛАДОВИХ ФЕНОМЕНУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дарія Кіімова,
аспірантка,

Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, м. Київ
Науковий керівник: к.п.н., доцент *Темрук О.В.*

На сучасному етапі розбудови Української держави, в умовах економічних та соціально-політичних трансформацій стрімко зростає соціальна значущість проблеми психологічної готовності до професійної діяльності